

Meninger

Abort

Debatt

Kari Sønderland

Leder av Abortutvalget

Vi trenger en abortlov for vår tid

Jeg er blitt overrasket over at så mange kvinner i omgangskretsen min stiller spørsmål ved om det virkelig er behov for å se på abortloven. For det er det.

De som stiller spørsmålet, er kvinner som har vært opptatt av abortsaken. Noen av dem har gått i tog og kjempet for selvbestemt abort. - Vi har vel et bra kompromiss i dag, sier de.

Som leder av regjeringens abortutvalg kan jeg ikke snakke så mye om utvalgets arbeid før innstillingen er overlevert helseministeren 14. desember. Men jeg har sagt til dem som spør, at det er gode grunner for å se på abortloven på nytt.

Vurdere alternativ. Dagens lov innebærer at kvinner har rett til selvbestemt abort til utgangen av 12. svangerskapsuke. Kvinner som ønsker abort etter dette, må søke via en abortnemnd. Hvis de får avslag, går søknaden automatisk videre til en klagenemnd.

Utvalget har fått i oppdrag å gå gjennom bestemmelsene i loven og å innhente kunnskap om oppfølgingen av kvinner som vurderer svangerskapsavbrudd, og om oppfølgingen av kvinner som tar abort.

Vi har fått i oppdrag å vurdere et alternativ til dagens abortnemnder som ivaretar dagens grense for selvbestemmelse ved utgangen av 12. svangerskapsuke, og et alternativ der grensen for selvbestemmelse utvides.

Viktig å gå gjennom abortloven. Abortloven er en gammel lov. Den ble vedtatt i 1975 og er knapt blitt endret siden den gang - med ett viktig unntak. Det fant sted i 1978 da Stortinget endret paragraf 2 og innførte selvbestemt abort i Norge.

Jeg tror mange regjeringer har vegret seg for å røre ved loven.

Den må ikke settes i spill, er det blitt sagt. Noen har vært bekymret for at det kan føre til en innstramning. Andre har bekymret seg for en liberalisering.

Utvalget jeg leder, mener det er på høy tid vi går gjennom abortloven. Den bærer preg av en tid og en praksis som ikke lenger finnes.

Loven sier at aborter skal skje på sykehus. Men de fleste av dagens medikamentelle aborter skjer ikke ved sykehusinnleggelse. De skjer hjemme hos kvinnen etter at hun har fått legemidler på sykehuset som fremkaller svangerskapsavbrudd.

Loven sier også at kvinnene som søker abort, skal henvises til sykehus av lege. Men i dag kreves det ikke henvisning fra lege for å søke abort.

Holdningene har endret seg. Kvinner

fikk lov til å løpe maraton fra 1972, men vi ser fortsatt et gammeldags syn på kvinner i forarbeidene til loven som ble til på 1970-tallet.

Her står det at «kvinnens vurderinger kan være impulspregede, og at hun derfor bør få mulighet til å drøfte sin situasjon med kyndige fagfolk, slik at hun kan komme frem til en beslutning som er den beste for henne på lengre sikt».

Da abortloven ble vedtatt, var abort mer risikofyllt for den gravide enn i dag. Kirurgisk abort var likevel trygt, også på 1970-tallet, selv om det ble gjort forsøk på å skape et annet inntrykk.

Legene ble ansett som best egnet til å fatte beslutningen om abort fordi de kunne vurdere risiko ved inngrepet. I dag

Abortloven har stått uendret i et samfunn som har gjennomgått store endringer

● Loven sier at aborter skal skje på sykehus. Men de fleste av dagens medikamentelle aborter skjer hjemme hos kvinnen etter at hun har fått legemidler på sykehuset som fremkaller svangerskapsavbrudd, skriver innleggsforfatteren.

Illustrasjonsfoto: Charlie Riedel, AP/NTB

gjennomføres de fleste aborter ved hjelp av legemidler og uten oppsyn av helsepersonell. Inngrepet regnes som trygt.

Fremskritt og avveininger. Vi har de siste årene hatt en annen type abortdebatt enn tidligere på grunn av den teknologiske utviklingen innen fosterdiagnostikken - undersøkelser av fosterets helsetilstand. I dag er det mulig å avdekke langt flere sykdommer og utviklingsavvik enn tidligere.

66 prosent av alle søknader om aborter som ble behandlet i nemnd i fjor, var begrunnet i fosteravvik. I 1976 var andelen aborter begrunnet i fosteravvik på 0,7 prosent.

Det er ikke bare teknologien som har endret seg. Det har også samfunnets syn på mangfold og inkludering. Det etiske råd i Danmark kom nylig med en uttalelse som handler om at den danske abortloven ikke må formuleres på en måte som kan oppleves som diskriminerende og krenkende for personer med funksjonsnedsettelse eller for deres familier.

Vi har også hatt diskusjoner her i landet om hvorvidt kriteriene for å få innvilget abort etter 12. uke skal være knyttet til spesifikke funksjonsnedsettelse og lidelser eller ikke.

Det er vanskelige avveininger - hensynet til kvinnen og hensynet til fosteret. Det er diskusjoner utvalget har tatt, og diskusjoner vi som samfunn må ta.

Retten til å bestemme over eget liv. Økt selvbestemmelse for gravide kvinner vokste frem sammen med menneskerettighetene etter andre verdenskrig. Kvinner har i utgangspunktet rett til å fatte beslutninger om familie, barn og sin egen fremtid.

Men mange kvinner opplever at de blir umyndiggjort når de søker abort etter 12. svangerskapsuke. De opplever å bli fratatt retten til å bestemme over eget liv når de må argumentere overfor abortnemndene for å få tillatelse til å avbryte et svangerskap.

Vi har innhentet kunnskap om kvinners erfaringer med abortnemndene. Her ser vi at mange opplever et skjevt maktforhold, og at det på møtene i nemndene er lite rom for spørsmål og åpen dialog.

Staten kan ha legitime grunner til å gjøre inngrep i den enkelte borgers selvbestemmelse. En slik grunn kan være å beskytte fosterets verdi. Den norske abortloven gir fosteret økende verdi jo lenger svangerskapet er kommet.

De fleste kvinner som søker om abort i nemndene, får innvilget søknaden. I fjor fikk bare 9 av 660 kvinner som søkte om abort etter 12. svangerskapsuke, avslag. Alle fikk endelig medhold før 18. uke.

Det er i seg selv grunn til å se på abortloven på nytt. Betyr det at loven tolkes feil - eller bør loven tilpasses praksis?

Håper på kunnskapsbasert debatt. Abortutvalget har innhentet et bredt kunnskapsgrunnlag som består av forskning, rapporter, dokumentasjon og informasjon til utvalget gjennom møter med fagpersoner og organisasjoner.

Vi håper at utredningen som offentliggjøres 14. desember, vil føre til en kunnskapsbasert debatt om abort og hvordan lovgivningen skal være i fremtiden.

Abortloven har stått uendret i et samfunn som har gjennomgått store endringer. Det er et enstemmig utvalg som mener at det er behov for å gjennomgå loven på nytt.

Abortloven ble til i en annen tid og er preget av denne tiden. Nå må vi se på den i vår tid og la vår tid prege den.